



АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
Дніпропетровське обласне територіальне відділення

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

20.10.2016 р.

м. Дніпро

№ 35/01-14/06-16

Справа № 27/06-03-1/16

*Про порушення законодавства про
захист економічної конкуренції та
накладення штрафу*

Адміністративна колегія Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – адміністративна колегія) розглянувши подання про попередні висновки у справі, третього відділу досліджень і розслідувань Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – територіальне відділення) від 06.10.2016 року № 79, та матеріали справи №27/06-03-1/16, розпочатої розпорядженням адміністративної колегії від 20.05.2016 року № 28/01-15/06-16р, за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях публічного акціонерного товариства «Криворіжгаз» (надалі – ПАТ «Криворіжгаз», Товариство) передбаченого пунктом другим статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді дій чи бездіяльності суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку,

ВСТАНОВИЛА:

Місцезнаходження ПАТ «Криворіжгаз»: пр. Металургів, 1, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50051.

Код ЄДРПОУ - 03341397

ПАТ «Криворіжгаз» здійснює свою діяльність на підставі ліцензій, виданих Національною комісією, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі - НКРЕКП), щодо розподілу природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ, а отже, в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є суб'єктом господарювання.

ПАТ «Криворіжгаз» має у тимчасовому користуванні державне майно, яке не підлягає приватизації і використовується для забезпечення транспортування та розподілу природного газу, а саме: розподільні газопроводи, споруди на них і транспортні засоби спеціального призначення.

Споживачами ПАТ «Криворіжгаз» є, зокрема, побутові споживачі - фізичні особи, яким на договірних засадах надаються платні послуги з розподілу природного газу, як невід'ємної складової послуги газопостачання на території міста Кривий Ріг та Криворізького району Дніпропетровської області, окрім міста Інгульця та Інгулецького району міста Кривого Рогу.

Особливими умовами Ліцензії передбачено, що ПАТ «Криворіжгаз» є єдиним суб'єктом господарювання, який здійснює розподіл природного газу в вищезазначених територіальних межах.

В ході розгляду цієї справи інших суб'єктів господарювання, з боку яких ПАТ «Криворіжгаз» відчувало конкуренцію на ринку розподілу природного газу не встановлено.

Отже, в розумінні статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у 2015 році та поточному періоді 2016 року, займало монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу природного газу в територіальних межах міста Кривий Ріг та Криворізького району Дніпропетровської області, крім міста Інгульця та Інгулецького району міста Кривого Рогу.

У Заяві по суті повідомлено, що 02.11.2015 року, ПАТ «Криворіжгаз» було здійснено демонтаж газового лічильника споживача [інформація з обмеженим доступом] (надалі - Споживач) для проведення періодичної повірки (акт від 02.11.2015 року №4013).

За результатами періодичної повірки, газовий лічильник Споживача було визнано непридатним до подальшого використання (довідка про непридатність від 03.11.2015 року №Т-ДН-3918/15).

У зв'язку з наведеним, Споживач звернувся до Товариства з приводу проведення ремонту його газового лічильника (лист від 09.11.2015 року), але у проведенні ремонту або заміні газового лічильника за кошти ПАТ «Криворіжгаз» йому було відмовлено (лист від 17.11.2015 року №17/11853).

За адресою Споживача передбачене комплексне використання природного газу. Газовий лічильник Gallus 2000-U, G4, 2005 року випуску, який належав Споживачу, було визнано непридатним до подальшого використання у зв'язку з пошкодження у вигляді «перекося лічильного механізму».

Територіальне відділення звернулось до заводу виробника газових лічильників аналогічних тому, який було встановлено у Споживача (*Gallus 2000-U, G4*) - ПрАТ «Айтрон-Укргаз метерс компанії» (лист від 22.01.2016 року №152/29/06-16), з приводу:

- Чи підлягає ремонту пошкодження у вигляді «перекося лічильного механізму» на газовому лічильнику Споживача?

- Чи звертались до Вашого товариства газорозподільні підприємства з приводу придбання запасних частин, або ремонту газових лічильників, пов'язаному з проведенням повірок? Якщо звертались, вказати, чи є серед них ПАТ «Криворіжгаз»?

ПрАТ «Айтрон-Укргаз метерс компанії» повідомило територіальне відділення (лист від 02.02.2016 року №1) про те, що пошкодження у вигляді «перекося лічильного механізму» на вказаному газовому лічильнику підлягає ремонту. На заводі є необхідні запасні частини та механізми для такого ремонту.

Крім того, ПрАТ «Айтрон-Укргаз метерс компанії» повідомило, що ПАТ «Криворіжгаз» раніше зверталось з приводу ремонту газових лічильників, але останні роки такі звернення не надходили.

Пунктом 16¹ Правил надання населенню послуг з газопостачання, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 року № 2246 (із змінами) передбачено, що періодична повірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) проводиться за рахунок газорозподільного підприємства.

Таким чином, періодична повірка лічильників газу, їх технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) має проводитись за рахунок ПАТ «Криворіжгаз».

В той же час, законодавство не обмежує газорозподільне підприємство у виборі місця проведення та способу такого ремонту (власними силами, або з залученням інших осіб, тощо).

Як було зазначено вище, ПАТ «Криворіжгаз» є суб'єктом господарювання, що надає послуги з розподілу природного газу.

З 1 жовтня 2015 року правові засади функціонування ринку природного газу України визначаються Законом України «Про ринок природного газу» .

На виконання вимог частини дев'ятої прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про ринок природного газу» було прийнято, зокрема, постанову НКРЕКП від 30.09.2015 року №2494 «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем» (надалі - Кодекс), яка набрала чинність з 27.11.2015 р.

Главою 8 розділу X Кодексу визначено порядок періодичної перевірки засобів вимірювальної техніки що належать побутовим споживачам.

Так, згідно з положеннями глави 8 розділу X Кодексу на період зняття лічильника газу для проведення періодичної перевірки оператор газорозподільної системи (надалі – оператор ГРМ) встановлює лічильник газу з обмінного фонду (у разі якщо лічильник газу належав Оператору ГРМ, встановлений на його місце лічильник з обмінного фонду Оператора ГРМ стає розрахунковим, що оформлюється відповідним актом, та в подальшому, споживачем здійснюються згідно з його показаннями).

У разі якщо замість тимчасово вилученого лічильника газу неможливо встановити інший, розрахунки зі споживачем здійснюються залежно від середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період (опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менш як шість місяців.

У разі, справності лічильника газу після проведення його перевірки або ремонту Оператор ГРМ зобов'язаний встановити його протягом двох місяців з дати зняття.

У разі якщо лічильник газу, що перебуває у власності споживача, визнано в установленому законодавством порядку непридатним до подальшої експлуатації та ремонту, розрахунок спожитого об'єму, природного газу здійснюється протягом двох місяців з дня письмового повідомлення Оператором ГРМ споживача про визнання лічильника газу непридатним до експлуатації та ремонту відповідно до середньомісячного (середньодобового) обсягу споживання природного газу за аналогічний період (опалювальний або міжопалювальний) попереднього року або фактичний період споживання (опалювальний або міжопалювальний), якщо він становить менш як шість місяців, а в подальшому відповідно до встановлених норм споживання та вимог Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» (надалі – Закон про комерційний облік).

Відповідно до положень статті 6 Закону про комерційний облік, суб'єкти господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, зобов'язані забезпечити встановлення лічильників газу для населення, що проживає у квартирах та приватних будинках, в яких газ використовується:

- комплексно, у тому числі для опалення, - до 1 січня 2012 року;
- для підігріву води та приготування їжі - до 1 січня 2016 року;
- тільки для приготування їжі - до 1 січня 2018 року.

У разі невстановлення населенню у строки, зазначені у цьому підпункті, лічильників газу з вини суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, припинення розподілу природного газу таким споживачам забороняється, а його облік до моменту встановлення лічильників газу здійснюється за нормами споживання, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, забезпечити комерційний облік природного газу зобов'язане газорозподільне підприємство.

Закон про комерційний облік, визначає, що постачання природного газу здійснюється за умови його комерційного обліку, який повинно забезпечити газорозподільне підприємство (ст. 2), і в той же час, забороняє (ст.6) припиняти газопостачання споживачам (що споживають газ комплексно, у тому числі для опалення - з 1 січня 2012 року; що споживають газ для підігріву води та приготування їжі - з 1 січня 2016 року).

Виходячи з наведеного, у разі визнання в установленому законодавством порядку непридатним до подальшої експлуатації та ремонту газового лічильника вказаних категорій побутових споживачів, газорозподільне підприємство зобов'язане забезпечити комерційний облік газу у таких споживачів (встановити новий або відремонтувати існуючий газовий лічильник) за власні кошти.

Оскільки Кодексом передбачено, що Оператор ГРМ зобов'язаний встановити газовий лічильник протягом двох місяців з дати його зняття на періодичну перевірку, а Законом про комерційний облік визначені категорії споживачів (що використовують газ комплексно, у тому числі для опалення - з 1 січня 2012 року; для підігріву води та приготування їжі - з 1 січня 2016 року), яким постачання природного газу можливе тільки

за умов його комерційного обліку, Товариство повинно вжити заходи щодо забезпечення таких споживачів газовими лічильниками.

Таким чином, виходячи з вимог нормативно-правових актів, ПАТ «Криворіжгаз», у разі визнання, за результатами періодичної повірки, лічильника газу споживача непридатним до подальшої експлуатації, зобов'язано, провести ремонт такого лічильника за рахунок Товариства, а у разі, якщо на його думку, проведення такого ремонту недоцільне, безоплатно встановити новий газовий лічильник (за умови що газові лічильники належать побутовим споживачам, які споживають природний газ комплексно в т.ч. для опалення або, одночасно, для підігріву води та приготування їжі).

Під час розгляду цієї справи, ПАТ «Криворіжгаз» провело ремонт газового лічильника Споживача за власний рахунок, надало територіальному відділенню підтвердні документи та заяву Споживача щодо відсутності у нього претензій до Товариства.

Але, в той же час, територіальним відділенням, від ПАТ «Криворіжгаз» була отримана інформація щодо кількості газових лічильників побутових споживачів, які були визнані непридатними до подальшого використання протягом 2015 року та поточного періоду 2016 року.

Відповідно до отриманої інформації, протягом 2015 року та поточного періоду 2016 року, Товариство провело 8503 періодичні повірки газових лічильників побутових споживачів, що використовують газ комплексно, у тому числі для опалення; та для підігріву води та приготування їжі. З них непридатними до подальшого використання було визнано – 2945 газових лічильника, а відремонтовано 194 газових лічильника.

Це свідчить, що лише 6,5% відсотків побутових споживачів, з тих чий газові лічильники були визнані непридатними до подальшого використання, були забезпечені комерційним обліком природного газу за рахунок Товариства, інші 93,5 % побутових споживачів, забезпечували комерційний облік природного газу за власний рахунок.

Під час розгляду справи, територіальним відділенням була отримана інформація від НКРЕКП (лист – від 02.03.2016 року №1966/16.3.2/7-16), щодо структури тарифу на розподіл природного газу для газорозподільних підприємств, в якій передбачено елементи витрат, зокрема «повірка та ремонт лічильників» та «встановлення лічильників газу населенню».

Як зазначено вище, Товариство може забезпечувати комерційний облік природного газу споживачам, які споживають газ комплексно в т.ч. для опалення або одночасно для підігріву води та приготування їжі, шляхом проведення ремонту існуючого газового лічильника, або шляхом установки нового, на власний розсуд.

ПАТ «Криворіжгаз» повідомило територіальне відділення про те, що 1994 побутових споживача придбали новий газовий лічильник за власні кошти, замість тих що були визнані непридатними до подальшого використання за результатами періодичної повірки. Документи, які свідчать про те, що вказані побутові споживачі самостійно виявили бажання забезпечити комерційний облік природного газу за власні кошти у Товариства відсутні.

Не виконуючи установку нових газових лічильників, або ремонт тих, які були визнані непридатними до подальшого використання за результатами періодичної повірки, Товариство фактично отримує дохід, у вигляді вартості не наданих послуг ремонту та установки газових лічильників, яку закладено в структурі тарифу на розподіл природного газу.

Таким чином, у ПАТ «Криворіжгаз» відсутня економічна зацікавленість у забезпеченні комерційного обліку природного газу побутовим споживачам вказаних категорій, шляхом установки нових або ремонту існуючих газових лічильників (у разі визнання їх непридатними до подальшого використання за результатами періодичної повірки) за власні кошти.

Позиція територіального відділення підтверджується висновками НКРЕКП (лист – від 02.03.2016 року №1966/16.3.2/7-16) (цитата): «У разі, справності лічильника газу після проведення його повірки або ремонту Оператор ГРМ зобов'язаний встановити його протягом двох місяців з дати зняття. При цьому рішення про доцільність проведення ремонту або заміни лічильника за результатами проведення чергової повірки приймає Оператор ГРМ враховуючи технічні та економічні чинники...

...Враховуючи вищезазначене, за рахунок газорозподільного підприємства здійснюються роботи пов'язані з періодичною повіркою, обслуговуванням та ремонтом лічильників газу (в тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) та у випадку визнання лічильника газу споживача непридатним до подальшої експлуатації та ремонту, а також після закінчення двомісячного терміну з дня письмового повідомлення про його непридатність, установлення такому споживачу нового лічильника газу за умови споживання ним природного газу комплексно, у тому числі для опалення, а також для підігріву води та приготування їжі має відбуватись за рахунок газорозподільного підприємства» (кінець цитати).

Відтак, отримані в ході розгляду цієї справи документи свідчать, про те що ПАТ «Криворіжгаз», фактично перекладає на побутових споживачів (що споживають газ комплексно, у тому числі для опалення - з 1 січня 2012 року; що споживають газ для підігріву води та приготування їжі - з 1 січня 2016 року) витрати щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, в той час, коли законодавством передбачено забезпечення комерційного обліку природного газу для таких споживачів за рахунок Товариства.

За інформацією отриманою територіальним відділенням від інших суб'єктів господарювання, які надають послуги на ринку розподілу природного газу в інших територіальних межах, середня вартість газового лічильника типорозміру G 1,6/2,5/4 становить 834 грн., а вартість деяких видів ремонту може складати більше 650 грн., а відтак, дії Товариства що були предметом дослідження, призводять до зайвих та необґрунтованих витрат з боку побутових споживачів.

За умов існування значної конкуренції на ринку розподілу природного газу, такі дії були б не можливими оскільки споживачі могли б обрати іншого надавача послуг і Товариство втрачало б власну долю ринку.

У ході слухань по справі, на подання з попередніми висновками у справі від 30.06.2016 року №56, яке було надіслано ПАТ «Криворіжгаз» для ознайомлення та відповідного реагування, Товариством надані заперечення, в яких по суті повідомлено, що лічильник газу Споживача відремонтовано за кошти Товариства 11.04.2016 року, тому вважає, що відсутні докази ущемлення інтересів конкретного споживача, а відтак висновки у справі зроблені передчасно та не мають відповідної доказової бази.

З такими заперечення погодитись неможливо з наступних підстав.

Органи Антимонопольного комітету України розглядають споживача, як суб'єкта економічних відносин, тому захисту підлягає не конкретна особа, а споживач, як економічна категорія. У ході розгляду справи було встановлено, що 2751 побутовий споживач, лічильники яких не пройшли періодичну повірку та визнані Товариством непридатними для подальшого ремонту були вимушені забезпечувати облік газу (товару, який реалізує ПАТ «Криворіжгаз») за власний рахунок, і як зазначено в рішенні дії Товариства, що були предметом дослідження, можуть призводити до зайвих та необґрунтованих витрат з боку побутових споживачів, тобто ущемлення їх інтересів.

Таким чином, за результатом розгляду матеріалів справи встановлено, що дії ПАТ «Криворіжгаз», щодо перекладання на побутових споживачів (що використовують газ комплексно, у тому числі для опалення - з 1 січня 2012 року; для підігріву води та приготування їжі - з 1 січня 2016 року), витрат щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, в той час, коли законодавством та тарифом на розподіл природного газу передбачено забезпечення комерційного обліку природного газу для такої категорії споживачів за рахунок газорозподільного підприємства, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції передбаченого пунктом другим статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді дій суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що могли призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з абзацом другим частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за вказане порушення передбачена відповідальність у вигляді накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Згідно декларації з податку на прибуток підприємства дохід (виручка) ПАТ «Криворіжгаз» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2015 рік становить [інформація з обмеженим доступом] гривень.

При визначенні штрафу враховано:

Порушення законодавства про захист економічної конкуренції ПАТ «Криворіжгаз» по відношенню до споживача [інформація з обмеженим доступом], припинено.

Порушення законодавства про захист економічної конкуренції ПАТ «Криворіжгаз» призвело до ущемлення інтересів широкого кола побутових споживачів.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 року №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 року за №90/299 (зі змінами та доповненнями), адміністративна колегія територіального відділення

ВИРІШИЛА:

1. Визнати публічне акціонерне товариство «Криворіжгаз» (ЄДРПОУ 03341397) суб'єктом господарювання, який протягом 2015 року поточного періоду 2016 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу природного газу в територіальних межах міста Кривий Ріг та Криворізького району Дніпропетровської області, крім міста Інгульця та Інгулецького району міста Кривого Рогу.

2. Визнати дії публічного акціонерного товариства «Криворіжгаз» (ЄДРПОУ 03341397), щодо перекладання на побутових споживачів (що споживають газ комплексно, у тому числі для опалення - з 1 січня 2012 року; що споживають газ для підігріву води та приготування їжі - з 1 січня 2016 року) витрати щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, в той час, коли законодавством та тарифом на розподіл природного газу передбачено забезпечення комерційного обліку природного газу для таких споживачів за рахунок газорозподільного підприємства, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції передбаченим пунктом другим статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді дій суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що могли призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на публічне акціонерне товариство «Криворіжгаз» (ЄДРПОУ 03341397) штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

4. Зобов'язати публічне акціонерне товариство «Криворіжгаз» (ЄДРПОУ 03341397) припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 резолютивної частини цього рішення в двомісячний термін, шляхом забезпечення комерційного обліку природного газу побутовим споживачам (що споживають газ комплексно, у тому числі для опалення; та що споживають газ для підігріву води та приготування їжі) за рахунок газорозподільного підприємства, про що повідомити територіальне відділення.

Голова адміністративної
колегії

О. Я. ТУРКОВСЬКИЙ